

Innst. 440 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget frå finanskomiteen

Dokument 8:140 S (2010–2011)

Innstilling frå finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen, Vigdis Giltun, Per Sandberg, Harald T. Nesvik og Christian Tybring-Gjedde om skattefradrag for håndverkstjenester og serviceoppdrag utført i egen bolig for å bekjempe svart arbeid og å tilrettelegge for økt sysselsetting

Til Stortinget

Samandrag

I dokumentet ble følgjande fremma 27. april 2011:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre skattefradrag for renhold, omsorg, håndverkertjenester og andre serviceoppdrag i hjemmet, et såkalt ROS- og ROT-fradrag, for å bekjempe svart arbeid og tilrettelegge for økt sysselsetting.»

Det vises til dokumentet for nærare utgreiing og grunngjeving for forslaget.

Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Thomas Breen, Gunvor Eldegard, Irene Johansen, Gerd Janne Kristoffersen, leiaren Torgeir Micaelsen, Dag Ole Teigen og Laila Thorsen, frå Framstegspartiet, Ulf Leirstein, Jørund Rytman, Kenneth Svendsen og Christian Tybring-Gjedde, frå Høgre, Gunnar Gundersen, Arve Kambe og Jan Tore

Sanner, frå Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, frå Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, frå Kristeleg Folkeparti, Hans Olav Syversen, og frå Venstre, Borghild Tenden, syner til at finansministeren har uttalt seg om forslaget i brev 18. mai 2011 til finanskomiteen. Brevet følgjer som vedlegg til denne innstillinga.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet og Venstre, tilrår at forslaget ikkje vert vedteke.

Eit anna fleirtal, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti, syner til forslaget der det mellom anna står at den svenske stat får igjen 1,40 kroner for kvar krone som gis i ROT-fradrag. Dette fleirtalet er samd med forslagsstillaren at om dette er tilfelle, ville det ha vore eit interessant forslag. I brevet til komiteen syner finansministeren til det svenske finansdepartementets anslag. I forbindelse med den svenske regjeringas vårproposisjon for 2011 anslåast skatteutgiftene knytt til ROT-tenester i 2010 til SEK 20 mrd. brutto og SEK 13 mrd. netto. For RUT-tenester anslåast skatteutgiftene til SEK 2,1 mrd. brutto og SEK 1,3 mrd. netto. Dette fleirtalet meiner det er grunnlag for å anta at skatteutgiftene ville blitt svært store her i Noreg òg. I tillegg til at det er ein mykje større del sjølveigarar i Noreg enn i Sverige, har Noreg ei langt lågare arbeidsløyse, noko som tilseier lågare sysselsettingseffekt òg dermed høgare netto skatteutgift.

Eit tredje fleirtal, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ser òg at eit slikt fradrag vil ha uheldige fordelingsverknadar, da det er

grunn til å tru at skattytarar med høge inntekter vil utnytta frådraget i større grad enn dei med låge inntekter, slik tilfellet er i Sverige.

Dette fleirtalet meiner dei store pengane bør brukast på dei store oppgåvene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til begrunnelsen i forslaget, Dokument 8:140 S (2010–2011). Disse medlemmer viser til at byggenæringen og Skattebetalerforeningen stiller seg positive til et slikt fradrag.

Disse medlemmer viser også til at man i statsbudsjettssammenheng i Sverige, slik som i Norge, heller ikke regner inn dynamiske effekter. Alle positive ringvirkninger av denne ordningen er altså ikke regnet inn. Disse medlemmer setter derfor mer lit til beregningene fra Sveriges Byggindustrier, enn tallene finansministeren opplyser i sitt brev.

Disse medlemmer finner forøvrig komiteens betegnelse «skatteutgifter» misforstått, ettersom en skatt eller inntekt man ikke tar inn neppe kan anses som en utgift. En slik forståelse av inntektsbegrepet må nødvendigvis betegnes som underlig alle andre steder enn hos venstresiden i norsk politikk og i Finansdepartementet. I Sverige benytter de da også ordet «Skattereduktion».

Disse medlemmer mener forslaget vil føre til nye jobber, etablering av nye bedrifter, bedre konkurranse og mindre svart arbeid. Disse medlemmer viser til at det svenske Skatteverket anslår at det i løpet av 2009 er etablert 12 000 nye arbeidsplasser etter at begge fradragene ble innført.

Disse medlemmer viser til at skattfradrag på hjemmetjenester, det såkalte RUT-fradraget, har skapt flere tusen nye foretak i Sverige. Analyse fra Almega, NHO Services søsterorganisasjon i Sverige, viser at rundt halvparten av disse jobbene trolig ville blitt borte dersom RUT-fradraget ble fjernet.

Disse medlemmer er heller ikke veldig imponert over finansministerens motargumenter som blant annet går på et mer komplisert skattesystem og betydelig merarbeid. Disse medlemmer kan ikke se at et slikt fradrag vil gjøre skattesystemet vesentlig mer komplisert, og administrativt merarbeid vil i størst grad ramme de som i dag utfører svart arbeid. Avgrensning burde heller ikke være et stort problem dersom man legger fakturaer fra håndverksbedrifter til grunn.

At noen såkalt rike skulle få større insentiver til å kjøpe håndverkstjenester for derved å overføre noen av sine midler til mindre velstående håndverkere og skape arbeidsplasser ser disse medlemmer på som positivt snarere enn et problem.

Etter disse medlemmers syn holder ikke argumentet om at dette ble innført på grunn av

finanskrisen i Sverige, da det er innført enda et fradrag i den senere tid.

Disse medlemmer synes heller ikke 47 tilfeller av feilaktig krevde fradrag er et alarmerende høyt tall, snarere tvert imot.

Disse medlemmer må bare fastslå at komiteens flertall gir uttrykk for at de finner det legitimt å arbeide svart i Norge, og at regjeringen med Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti i spissen ikke er opptatt av å få flere ut i arbeidslivet. Følgelig vil heller ikke komiteens flertall gi flere unge uten utdanning en mulighet til å få en yrkesutdanning eller motivere husholdninger til å kjøpe hvitt arbeid som gir arbeidstakere rettigheter som sykepenger, uføretettigheter og pensjon, eller legge til rette for næringsvirksomhet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre skattefradrag for renhold, omsorg, håndverkertjenester og andre serviceoppdrag i hjemmet, et såkalt ROS- og ROT-fradrag, for å bekjempe svart arbeid og tilrettelegge for økt sysselsetting.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at den svenske økonomien sto framfor helt andre utfordringer da ROT-RUT-fradraget ble innført der enn norsk økonomi gjør i dag. Sverige hadde stor arbeidsledighet og det var viktig å få fart på økonomien etter finanskrisen. I Norge er sysselsettingen høy, og vår utfordring er å finne ledig arbeidskraftkapasitet og å bruke den riktig. I Norge er også en langt større andel av befolkningen enn i Sverige eiere av egen bolig. Disse medlemmer merker seg også at statsråden i brev til komiteen peker på et gunstiger skatteregime ved salg av bolig i Norge enn i Sverige. Disse medlemmer ser på bolig som helt sentral for velferd og økonomisk trygghet for de fleste nordmenn. Nordmenn investerer og bruker mye ressurser på bolig. Dette er naturlig og ikke grunn til å være bekymret over, slik mange økonomer i den offentlige debatt er, men disse medlemmer ser det som viktig at man heller ikke skaper nye, sterke skatteinsentiver som vil øke investeringsnivået ytterligere. Disse medlemmer ser det derfor ikke som riktig å utrede eller innføre et ROS- og ROT-fradrag i Norge nå.

Disse medlemmer vil heller prioritere å senke det generelle skattenivået for vanlige lønnsinntekter samt å fjerne formuesskatten framfor å innføre nye skattefradrag. Disse medlemmer ser derimot på utfordringen innen pleie og omsorg av eldre som stor. Samfunnet og den enkelte har felles interesse i at eldre kan bo hjemme så lenge som mulig. Disse medlemmer mener derfor at det kan være

aktuelt å vurdere å innføre et målrettet skattefradrag for eldre med behov for hjelp i hjemmet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at ROT-fradraget i Sverige er et typisk konjunkturtiltak for å få fart på svensk økonomi i forbindelse med den internasjonale finanskrisen. I så måte har tiltaket vært vellykket i Sverige. Disse medlemmer viser imidlertid til at det svenske Finanspolitiska rådet i sin årsrapport for 2010 skriver:

«De samhällsekonomiska argumenten är starkare för ett permanent RUT-avdrag (vask etc) än för ett permanent ROT-avdrag (håndverkstjenester). Det bör prövas om ROT-avdraget ska finnas kvar när konjunkturen vänder uppåt».

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil understreke at det er behov for tiltak som kan redusere omfanget av svart arbeid i Norge. For Kristelig Folkeparti er det et viktig mål å sikre ordnede arbeidsforhold og sosiale rettigheter for alle for å hindre utnyttelse av arbeidstakere. Dette medlem viser til at statsråden i sitt svarbrev til komiteen omtaler skattefradrag for oppussings- og husholdningstjenester som et mulig effektivt tiltak mot svart arbeid. Dette medlem er også opptatt av å gjøre hverdagen for familiene enklere, og bedre mulighetene for at både kvinner og menn kan kombinere familie- og arbeidsliv.

Dette medlem viser til at Sverige har innført et såkalt RUT-fradrag («rengöring, underhåll och tvätt») og et ROT-fradrag («reparasjon, ombyggnad och tilbyggnad»). Det svenske finansdepartementet anslår ifølge finansministerens brev til komiteen om saken, at netto skatteutgift er drøyt SEK 1 mrd. for RUT-fradraget og SEK 13 mrd. for ROT-fradraget. ROT-fradraget må dessuten vurderes i lys av at gjeldende skattlegging av investering i bolig allerede er svært gunstig i Norge. En slik ordning vil ytterligere favorisere investering i bolig fremfor investering i annen finanskapital.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om skattefradrag for renholds- og omsorgstjenester i hjemmet, for eksempel tilsvarende det svenske RUT-fradraget.»

Komiteens medlem fra Venstre er enig i at det ikke er behov for å innføre en ROT- eller RUT-ordning i Norge, men mener at det kan være aktuelt å innføre en ordning med skattefradrag for energieffektiviseringstiltak i private hjem.

Dette medlem har med interesse merket seg at kommunal- og regionalminister Liv Signe Navarsete i VG 19. mai 2011 tar til orde for et slikt skattefradrag for energieffektiviseringstiltak i private hjem.

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2011 stilte Venstre spørsmål om det samme og fikk den gang til svar at «Etablering av en slik ordning vil kreve en omfattende gjennomgang og vurdering av flere forhold, blant annet når det gjelder hvilke tiltak som skal kvalifisere for å være energisparende, hvilke kvalifikasjonskrav det skal stilles til de som skal utføre slike tiltak, og hvordan et slikt fradrag kan innpasses i systemet for ligning av personlige skattytere. De utredningene som bør foretas i en slik sammenheng, går ut over rammene for hva som praktisk og tidsmessig kan gis som lovteknisk bistand i forbindelse med spørsmål til statsbudsjettet. Av samme grunn er det heller ikke mulig å gi et provenyanslag for en slik ordning».

Det samme svaret gir departementet 20. mai 2011 til Venstres stortingsgruppe på tilsvarende spørsmål i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett. Dette medlem støtter helhjertet opp om forslaget fra Navarsete, men ser at dette åpenbart er et forslag som ikke er drøftet i regjeringen all den tid departementet i praksis «skyter ned forslaget» dagen etter at det er fremmet i VG.

Dette medlem viser imidlertid til at Venstre, i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2011, Innst. 420 S (2010–2011), har fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2012 om å legge fram en ordning med skattefradrag for energieffektiviseringstiltak i private bygg (materielle kostnader og arbeidskostnader) på inntil 50 000 kroner.»

Forslag frå mindretal

Forslag frå Framstegspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre skattefradrag for renhold, omsorg, håndverkertjenester og andre serviceoppdrag i hjemmet, et såkalt ROS- og ROT-fradrag, for å bekjempe svart arbeid og tilrettelegge for økt sysselsetting.

Forslag frå Kristeleg Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om skattefradrag for renholds- og omsorgstjenester i hjemmet, for eksempel tilsvarende det svenske RUT-fradraget.

Tilråding frå komiteen

Komiteen har elles ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjere slikt

v e d t a k :

Dokument 8:140 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson,

Laila Marie Reiertsen, Vigdis Giltun, Per Sandberg, Harald T. Nesvik og Christian Tybring-Gjedde om skattefradrag for håndverkstjenester og serviceoppdrag utført i egen bolig for å bekjempe svart arbeid og å tilrettelegge for økt sysselsetting – vert ikkje vedteke.

Oslo, i finanskomiteen, den 10. juni 2011

Torgeir Micaelsen

leder

Gunvor Eldegard

ordfører

Vedlegg:**Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen,
datert 18. mai 2011****Dokument 8: 140 S (2010-2011) Representantfor-
slag om skattefradrag for håndverkstjenester og
serviceoppdrag utført i egen bolig for å bekjempe
svart arbeid og å tilrettelegge for økt sysselsetting**

Jeg viser til brev av 5. mai 2011 med vedlagt representantforslag 140 S (2010-2011) fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen, Vigdis Giltun, Per Sandberg, Harald T. Nesvik og Christian Tybring-Gjedde om skattefradrag for håndverkstjenester og serviceoppdrag utført i egen bolig for å bekjempe svart arbeid og å tilrettelegge for økt sysselsetting. Det foreslås at Stortinget skal be regjeringen fremme forslag om å innføre skattefradrag for renhold, omsorg, håndverkertjenester og andre serviceoppdrag i hjemmet, et såkalt ROS- og ROT-fradrag.

Representantene viser til det svenske husfradraget, som består av ROT-fradraget ("Reparasjon, Ombyggnad og Tillbyggnad") og RUT-fradraget ("Rengøring, Underhåll og Tvätt"). ROT-fradraget omfatter bl.a. oppussingsarbeid, mens RUT-fradraget omfatter husholdningstjenester som husrengjøring, klesvask, enklere hagearbeid samt barnepass og annet tilsyn. Forslagsstillerne betegner RUT-fradraget som ROS-fradraget på norsk, som da er en forkortelse for renhold, omsorg og serviceoppdrag.

I den svenske ordningen er skattereduksjonen 50 pst. av arbeidskostnadene. Maksimumsbeløpet er SEK 50 000 per person per år og gjelder samlet for ROT og RUT. Skattereduksjonen gis ved at det offentlige betaler oppdragstakeren et beløp tilsvarende skattereduksjonen, og at oppdragstakeren dermed krever inn et tilsvarende lavere beløp fra kjøperen av tjenesten.

Hvis det hadde forholdt seg slik som forslagsstillerne viser til, at den svenske stat får igjen 1,40 kroner for hver krone som gis i ROT-fradrag, så ville det unektelig ha vært et argument for å se nærmere på om en tilsvarende ordning kunne gi lignende virkning i Norge. Dette anslaget, som er framsatt av Sveriges Byggindustrier, stemmer imidlertid dårlig med det svenske finansdepartementets eget anslag. I forbindelse med den svenske regjeringens vårproposisjon for 2011 anslås skatteutgiften knyttet til ROT-tjenester i 2010 til SEK 20 mrd. brutto og SEK 13 mrd. netto. For RUT-tjenester anslås skatteutgiften til SEK 2,1 mrd. brutto og SEK 1,3 mrd. netto. Netto skatteutgift, særlig for ROT-tjenestene, er dermed betydelig i Sverige.

Det er grunn til å anta at skatteutgiften ved ROT-tjenester ville bli betydelig også i Norge. Et moment som kan bidra til ytterligere å øke skatteutgiften i Norge sammenlignet med Sverige, er at andelen selveiere er større i Norge (leietakere har ikke adgang til ROT-fradrag i Sverige). Norge har også langt lavere arbeidsledighet enn Sverige, noe som isolert sett tilsier lavere sysselsettingseffekt og dermed høyere netto skatteutgift av et slikt tiltak i Norge enn i Sverige.

Skattefradrag for oppussings- og husholdningstjenester vil vri forbruket i retning av de sektorer som omfattes av skattefradragsordningen og bort fra de sektorer som ikke er omfattet. På den annen side kan innføring av en slik fradragsordning ha positive sider ved at det kan redusere vridninger i retning av ikke beskattet arbeid, enten i form av husholdningenes arbeid i eget hjem eller ved "svart" arbeid. På grunn av skatt kan arbeid i den uformelle økonomien være privatøkonomisk lønnsomt, selv om det er mindre produktivt enn arbeid i den regulære markedsekonomien. Det er rimelig å anta at husfradrag over tid vil kunne bidra til å øke arbeidstilbudet i den regulære økonomien og redusere omfanget av den "svarte" økonomien. På den annen side vil fradraget også omfatte tjenester som til nå er blitt utført hvitt og uten skattefradrag.

En fradragsordning for vedlikehold av bolig vil forsterke incentivene til å investere i bolig. Fradraget er ikke knyttet til opptjening av skattepliktig inntekt og innebærer dermed et brudd på prinsippet om symmetri i skattesystemet. Det svenske ROT-fradraget må forøvrig ses i sammenheng med øvrige sider av det svenske skattesystemet. Sverige har bl.a. en noe mindre gunstig gevinstbeskatning av helårs- og fritidsboliger enn Norge.

Fradraget vil ha uheldige fordelingsvirkninger. Det er grunn til å anta at skattytere med høye inntekter vil utnytte fradraget i større grad enn de med lave inntekter, slik tilfellet er i Sverige. Av den totale skattereduksjonen for RUT-tjenester i 2009 gikk 64 pst. til den firedelen av husholdningene som hadde høyest inntekter innenfor fire husholdningstyper (hhv. samboende og enslige med og uten barn).

Et fradrag for oppussingstjenester vil ventelig føre til økt knapphet på håndverkere og økte priser på håndverkertjenester. Innføringen av ordningen i Sverige var knyttet til lav aktivitet i bygnæringen og høy arbeidsledighet under finanskrisen i 2009. Slik er ikke situasjonen i Norge i dag.

Skattefradrag for oppussings- og husholdningstjenester vil gi et omfattende administrativt merarbeid for ulike aktører og bidra til å komplisere skattesystemet. Omfanget av arbeidet og hvordan byrden vil bli fordelt, vil avhenge av den konkrete utformingen av ordningen. En må uansett forvente at skattemyndighetene vil få økt arbeidsbyrde og at de må tilføres ressurser dersom ordningen innføres.

Dersom fradragsordningen skal være et effektivt tiltak mot svart arbeid, bør ordningen baseres på at også tjenesteyteren får oppgaveplikt. Dermed vil fradragsordningen kunne innpasses i systemet med forhåndsutfylt selvangivelse. Et slikt opplegg med tredjemannsoppgaver vil også kunne bidra til å hindre misbruk. Men uansett vil en fradragsordning måtte medføre nye innberetningsrutiner mv. og virke kompliserende.

Et potensielt problem er knyttet til avgrensningen av hvilke tjenester som faller innenfor og utenfor en slik skatteletteordning. Slik avgrensning kan være

vanskelig og vil også kunne føre til at ulike bransjer stadig vil arbeide for å påvirke utformingen og praktiseringen av ordningen. Vanskelige avgrensninger kan også medføre at ordningen brukes på måter som kan ligge i grenselandet mellom det lovlige og ulovlige.

Fra Sverige rapporteres det også om juks med fradrag. Per første halvår 2010 skal Skatteverket ha anmeldt 47 tilfeller av falske søknader om fradrag. Utbetalinger på nær SEK 40 mill. skal være stoppet, og ytterligere SEK 45 mill. skal være krevd tilbakebetalt.

Som påpekt er det en rekke betenkeligheter knyttet til et slikt tiltak. Det vil også være i strid med et av hovedprinsippene for skattereformen av 2004-2006 om brede skattegrunnlag og færrest mulig fradrag for utgifter som ikke er knyttet til opptjening av inntekt. Med den informasjonen som vi har i dag, har Regjeringen heller ikke grunnlag for å foreslå skattefradrag for oppussings- og husholdningstjenester i Norge.

